కాముని - పున్నమి

స్వస్తిశ్రీ మన్మథనామ సంవత్సర మాఖ శుద్ధ పంచమీ-లక్ష్మీవారం ఉదయం, జాముప్రొద్దు ఎక్కే వేళకు, - కోటలో ఏడేడు తరాలనాడు, వెలసి, మరకతపీఠాన కొలువుదీరి, క్రమముతప్పక, తమ వంగడానికి వన్నే వాసీ తెచ్చిన పెద్దలందరూ, సేవించుకున్న ఇలవేలుపు - శివకామ సుందరీ అమ్మవారికి, --

నూట ఒక్క చామంతులూ, ఇన్నూరు సంపెంగలూ, మున్నూరు కమలాలూ - మల్లీ - జాజీ - మందార - మాచిపత్రి, - మారేడు - తులసిదళాలు, దానిమ్మ దాసాని మొగ్గలూ - గుచ్చి ఎత్తి, పన్నీరు చిలికి, భమిడిపళ్ళెంలో ఉవ్వెత్తుగా అమర్చిన దినుసూ - ఉపకరణములుగా, -

వెయ్యిన్ని - నూట ఎనిమిది నామాలూ నోరారా తలచుకుంటూ ఆ తల్లిని పూజించుకున్నవారై - గోరువెచ్చని హైయంగవీనమూ, - జుంటితేనె, కండచక్కెర, - ఉక్కెర, అనబాలు, - నానబాలూ - అంబకు ఆరగింపుగా, సన్నిధిని సమర్పించినవారై, - కప్పురపు నివాళి ఎత్తి, నుదురు నేలకు సోకంగ సాగిలపడి మ్రొక్కి -

- ఆనందవర్ధన మహారాజులు, - అరమోడ్పు కనులతో, - లేచి, నిలుచుని, - మరియొకపరి, కైమోడ్పులిచ్చి, అడుగుతీసి అడుగువేయగా - నగరి కొలువుచేసే మందగమనల్లో, యిద్దరు హంసగమనలు, కైదండలీయగా, ఒక కలవాణి బిరుదు - బింకములు, గానాన తానాన పలుకగా వాలుగంటి హెచ్చరికలు శాయంగ - గుములుగుములుగా హెగ్గడికత్తెలు మునుముందు అగురుధూపము వారబట్టగా పూజామందిరము గడచి, - ముత్యాల చవికెలో, కొలువు దీరిన ఠీవితో తామొక్కరే సుఖాసీనులై ఉన్న తరుణాన -

వేయి పున్నముల వెన్నెలలు సోకగా, పండిన మనసై పండిన వయసై, పడుచు నడకలు ఏమారని, ముదిసీముదియని సొవిదల్లుడు, - చేరవచ్చి, - చేరువకాక, ఒకింత ఓరనునిలిచి, - ఏలినవాడా! అని పలుకరించి, - మనవి కలదయా - ఆలకించేవా? - అన్నవాడై, - తానెత్తి పెంచిన అల్లారు పాపడు, - తన కన్నులు చల్లగా, వైరుల పరాజితులచేయవలంతి అయిన చిరునవ్వు అలవరచుకొని అంతవాడైన, వీర విక్రముడు - ప్రజలకు కన్నవారిని మరపించే మన్నన నేర్చిన ప్రభువు, - తన కంటిమీద చూపునిలిపి తల ఊపగా, -

ఏమని విన్నవించినా డంటేనూ -

--బహుపరాకయూ, పున్నెముల ప్రోవా! మన యిలువాసికి వన్నె తేగల బాలాకుమారుడు -

అలనాడు - మల్లెలకోనలో, తీయమామిడి నీడను, దేవరచిత్తముగా నడచుకొన్న,

కులమున్న కన్నె కోమలి, పూవుల పొత్తిళ్ళలో, చివురాకు తీరున పెంచిన పసికందు–

దేవర కనులు నిండ – విందుగా రూపొందిన తీయవిలుకాడు, – నీవు కన్న చిన్నవాడు –

యీనాడు, – తెలవారకముందే, తనకుతానై నిదుర మేల్కొని, – పరిచారకులను, దరికిరానీక – అరతు లందుకొనక – కైవారములు ఆలకింపక – సామాన్య పౌరునివలె మెలగుతున్నవాడయా!–

––ఆలకించగా –– ఆలకించగా – మహారాజుకన్నులు, వెన్నెలలు వేధించే జక్కవకవ అయి–

తీవి సడలి – మమకారమే శోకమై ఆవరించగా, –

మౌనంగా హుంకరించి – దిటవు తెచ్చుకొన్నవాడై – చిరునవ్వుతో – చేరువను నిలిచిన ముదుసలితో, జాలిగా ఏమని పలికినాడంటేను –

భద్రా! – యిది, మనము అనుకున్నదే కదా!–

బిడ్డను మరచే తల్లి ఉంటుందా? –

పరుసవేది మొలిచిన – పచ్చపట్టులో,

నా బ్రతుకు బంగారము చేసిన – లేమ – తన పంతము విడువలేదయా! – మనము యిక వంటరివారమే!–

మహారాజు యీ తీరున పనవి – పనవి – వాపోయే తీరున పలుకంగా, – భద్రుడు తనలో తాను– పూరీడు రెక్కలల్లే – గజగజలాడిపోతున్నాడు. ఏలనంటేను – అప్పటి కథ – ఆకళింపుకు వచ్చింది – దాని వైనం ఏమంటేను –

ఇదిగో – యీ మారాజు నూనూగుమీసం వచ్చీరాని ప్రాయాన – ఆయేడు – కాముని పున్నమినాడు – రేయి దోరకెక్కిన వేళకు – కులమింటి కన్నెలందరూ – నగరికి కన్నువేటు దూరాన – లాగిలీవాక, తీరాన్ని, యిలకరించుకునిఉన్న నగరేశ్వరుడి తోటలో– ఆటపాటల్లో వేడుక లొతుండగా – తనకూ ముచ్చటై – తానొక్కడూ కదలిపోయి – మల్లెల గుబురులో పొంచి ఉండి – తరిపి కోయిల లొక్క మొయిని – గుమిగా, గుమ్మని – కమ్మని కూతవేసినట్లున్న ఆ పాటల – పదాల పొంకం, ఆలకించుతూ – మెరుపు తేలని మెరుపులల్లే – వయ్యారంపోతూన్న కన్నెపిల్లల బింకానికి, కన్నులప్పగించి – తన్ను మరచిన తావిమైకాన ఉన్నవాడు కద!–

అలా–తూలక, తూలక సోలుతూన్న చిన్నవానిచేతికి ఏ రెమ్మ తాకెనో – ఏ ముల్లు సోకెనో, – మూగపోయిన గొంతు ఉలికిపడంగా – గొంతువిని – కొమరైన కన్నెలందరూ, కమ్ముకుని – అరచేత గంటులున్నచోటు కంటతడిమి చూసి, – ఏ కన్నె కాకన్నె మనసార చేతికందిన విరులు దూసుకురాంగా – పుప్పొడి చల్లి – చిదిమిన పూవులు అదిమి, ఆ పైన, కప్పురపు అనంటిపార చుట్టి, సోకీసోకని లగువున, బిగుతు తెలియకుండా చేతికి, కట్టుకట్టి – "పాయె పో – పాయె పోం" – అని, కిలకిల మంతిరించి – "మా మంతనాలు ఆలకించను – పొంచివచ్చిన తేరకాడా! తిరిగి కోటకు దయసేయవయ్యా. మమ్మేలినవారి కన్నవాడా!" అని, మందలించినటులుగా, ఆ కన్నెలందరూ ఆజ్ఞపెట్టంగా–

యీ చిన్నవాడు – కారణం తెలియని వేదనతో – నిదుర కంటికిరాని అసురుసురులతో – పరుండిన పానుపుమీదకు చిలకే వెన్నెల మాసి, – తొలికోడి

కూసి – తూరుపున వన్నెలు తేలి వెలుగుపొడిచే పొద్దువరకూ, అలాగే వేగిరించి––

తెలతెలవారెనని – పొనుపుదిగి – కనులకు చేతులద్దుకుని – శమనంగా – తన చేతి రేకలు చూడ, ఆ వంక పరకాయించంగా––

అరచేత, అప్పటి కప్పుడు మొలిచినట్టుండెనే – ఆ కన్నెమోము!–కట్టు తొలగినచోట గాయంలేదు– గాటున్న అనవాలులేదు! – లేకపోంగా––

మల్లెరేకలు కనులై, గొజ్జంగి రేకలు పెదవులై, ఆ రేకల హత్తుకున్న జాజి మొగ్గలు చిరునగవై – వైనం తెలియని – కలలోనైనా తా నెన్నెడూ తలచని, చిన్నదాని మోము, రూపొంది పొటకరించంగా––

చిన్నవాడు – తేరి చూడగా ––

ఆ కన్నులు కదలినట్టుండె – ఆ పెదవులు పలికినట్టుండె. ఆ రూపం, చూడగా చూడగా – తన్ను నిలువనీయనట్టుండె– అదేమో, అర్థం కాని, ఆలాపన: ఎత్తి పెంచినవాడని, తనతోనన్నా చెప్పలేదు – చెయ్యలేదు.

––ఎప్పుడు కదిలినాడో తెలియదు – ఎటు పోతున్నాడో లెక్కలేదు. కోటకు ఎంత దూరమైనాడో ఎరికలేదు–

అలా; పోంగా, పోంగా – పొద్దు నడినెత్తి కెక్కింది– నడవంగా నడవంగా వాటారింది. అప్పడే చినవాడికి అలసటాయెనేమో – దగా దప్పిగా తోచెనేమో: పడిన అడుగు అక్కడనే మోపి, అవంక యీవంక కలయజూడగా––

అల్లంత మేరనూ, దారీ తీరూ లేని – అయోమయపు అడవైపోయె–

తాను ఎటు పోవాలి––

అరచేత ఉట్టిపడుతూన్న ఆ చిన్నదానివంక, – అదేపనిగా చూడంగా – కోయిల కూత పదేపదే విన్నంత మైకం వచ్చి,– ఒళ్ళు తెలియనట్టు అయిపోయి, – అంతకుముందెన్నడూ లేనంత తెలివివచ్చి, ఒళ్ళు తేలికపడగా––

అడుగు ముందుకు వేశాడు.

అడుగు పడీపడంగనే – కన్నెదర కమ్ముకున్న పచ్చపట్టు గాలిలో పాముకుబుసం అల్లె,– కదలి, – అంతమేరా వెల్లని వెలుగు పరచుకుంది – వెలుగు అంచున – పచ్చని పసిమి, రేకలువిరిసే కమలమల్లే, నయారంగా ఒళ్ళు విరుచుకుని – కంటికి ఆనే చిన్నదై– ఆ చిన్నది తనకు సరసనై – చేత చేయందుకుని – మరోచేత, చెంపనిమిరి – 'వచ్చావా చిన్నవాడా!' అని పలుకరించగా – యీ చిన్నవాడికి ఆ కన్నెతీరుచూసి, కళాకాంతులు చూసి – మారుపలికేందుకు మాట రాదాయెనే!–

ఆ చిన్నవాని అలవిమాలిన ఆరాటంచూసి ఆ కన్నె ఏమన్నదంటేనూ––

'పట్టంకట్టుకున్న మారాజు, పరువుగా పెంచిన చినవాడా – యింక నీ బతుకు యీనీడనుంది. మునుపున్న ఉనికి కన్నవోరీ బుద్ధులూ – కోటలో సుద్దూలు, యాదకు రాని పట్టుకు, పట్టుకొచ్చినాను.

నే నెవరనుకుంటిని – యీ కన్నెకు యీ ఉమ్మసు ఏడదనుకుంటివా!

నాలుగుసేతుల దేవర, నారాయణమూర్తి, తాను నరుడై, తల సింగమై యీ భూమీమ్మీదికొచ్చి, రక్కసుల చిన్నవాణ్ణి రచ్చించి వరాలిచ్చి – తానేమైనా డనుకున్నవు. యీ కోన కొచ్చినాడు.

ఆ మొగంచూసి, ఆ మోరచూసి–మాయా మరమం లేక, యీడ బదుకుతూండిన గూడెం మూక, సెల్లాసెదరైంది. సెదరక నిలిపింది, సిన్నదొక్కతే!

నదురూ బెదురూలేక అట్టనే నిలిసిన సినదాని వైనం చూసి – సింగం దేవర గాండ్రించె – సిన్నది నవ్వుకునె–

అట్టి తనకు తాను నవ్వుతూ కులుకుతూ ఉండిన సినదాని ఉల్లాసం సూడగా – దేవరకు ఉడుకొచ్చి ఊగ్రమొచ్చి ఒక్క ఉరుకురికి – మరింతగా, బొబ్బపెట్టగా – ఆ చిన్నది అంతంతగా పకాలుమనె – సిరినవ్వు సికసికలాడుతూండగా, తా నేమన్నదంటేను––

"అయ్య సామీ! – సేతికి సత్తువున్న మొనగోళ్ళందరి సేత, కవ్వం దిప్పించి – సంద్రంకాడ, సల్లగా, నీవు అడకూతురివై ఆడినావంటనే–సింగమల్లె మీదికొచ్చినావు కాని, నీ మెయిని యింక ఆ కులుకు మాయలా! – అదిసూసి నవ్వుకుంటిని – దేవరా!–"

ఆ పలుకు వినంగనే – అంతలేసి సింగానికి నవ్వు ముంచుకొచ్చిందట.

మా కన్నెకోసం – తానూ మనిషైనాడట.

నిన్ను కన్నవారికి ఒలియిచ్చి, నీకు మనసు యిచ్చుకుంటానే సింగారీ! అని – దేవర వేడుకోలుసేసుకోంగా – మా కన్ని ఏలా పలికిందంటే!

'ఒరయ్యలూ – సెంగట మొలిసిన సివురును – సేతికందిన పూవును: నాకు ఒలి ఏలనయ్యా!–

మంచి ముత్యాన్ని కాను, మాణిక్యాన్ని కాను; మంచు చినుకంటి మువ్వపుదాన్ని.

వెలలేనిదాన్ని వేడుకైనదాన్ని – నరుడిబుద్ధి మాని నన్నేలుకో దేవరా!–' అని సేతికి సేయి అందీయగా, – ఆ అయ్య పట్టిన సేయి – పైడి వన్నె తేలింది. ఆ సేయి సోకిన పసిరిక – పరుసవేది అయింది.

ఆ అవ్వ సలువను – దేవర సలువను, మా కోనలో – మనిషికీ మానుకీ ఆ వన్నె దక్కింది.

సింగందేవర కోనయ్యా మాది.

ఆ దేవర కొమాళ్ళ కోవయ్యా మాది."

–ఇలా పలికి–పలికి, ఆ చిన్నది, పలుకు మాని, నా మాట – సత్తెమే – అన్న చూపు చూసింది చిన్నవాడి వంక.

ఔను సత్తెమే! దూరపు కొండల్లో, చెప్పనలవికాని దూరాన కోన ఉంది. దారీ తెన్నూ లేని ఆ కోనలో – ఆకాశాన్ని రాపాడే మానుల నీడలో – ఎండ కన్నెరగకుండా–బంగారువన్నెజాతి, ఆదికాలంనుంచీ బతుకుతూందని–కథగా ఎన్నడో విన్నాడు చిన్నవాడు – ఔనా కాదా, అని శంకించకుండా–అందరూ నమ్మినట్టే తానూ నమ్మాడు.

కాని – బుద్ధెరెగినంతలో – ఏ నరుడికీ ఆ కోన అంతూ ఆనవాలూ చిక్కలేదు. తనకే ఆ అదృష్టం దక్కింది – ఎందుకు?

"ఎందుకంటవా – ఏలనంటావా!–"

యెనకటి ముచ్చట సొంతంగా యినుకో సినవోడా!–

అ మెయిని సింగందేవర - మా కులానికైన సినదాని సేయందుకున్నా డంటినే--

ఒకరి నోరు సల్లంగ యెన్నెల సూపులు సూసుకుంటు ఎన్నో పొద్దులు - మసులుకోంగా - అ సినదానికి నెలమసలింది.

ఓపలేని మా సినదాన్ని చూసి, సింగం దేవర ఏమన్నడంటవ్!-

కోనకైన కూనా - ని న్నిడిసి పోలేను, తామర గద్దె మీద కొలువుండే కళ్యాణి - కన్నవాడనుకున్నవాడు - మంచు కొండమీది తెల్లనిదేవర, బేసికంట - సెగలూ పొగలూ చిమ్మగా రూపు లేకపోయె - దేవరనై ఉండి - దుఃఖం భరించలేను: నరుణ్ణి అయితినిగదా - నన్ను ఈ నీడనే - నిన్నూ, నీవు లాలించి ఉయ్యెలలూచే పసికందునూ సూసుకుంటూ ఉండనీ-

అప్పుడా సిన్నది, ఏమన్నదంటే -

దేవుడే నరుడైతే - నరులేం కావాల దేవరా! - నిన్ను కొలుసుకునేవారెందరో, తలుసుకునేవారెందరో - సిరి దేవమ్మ సరసనుండి, సేయెత్తి మొక్కించుకునే స్వామీ - ఈ సెంచుల పిల్లకు నీ విచ్చిన వరం సాలును - ఇంక నీ లోకం నీది -" అని బాసచేసినట్లు పలికింది.

అంతటిదేవరా - అలిమాట కాదనలేదు. ఓ పున్నమి పొద్దున సివురాకు పొత్తిళ్ళలో పరుండబెట్టి - బాలుణ్ణి అందించింది, సిన్నది, దేవరకు!-

"కామన్నా!" అని బిడ్డకు పేరెట్టుకున్నడు దేవర - "నాకు మారుగా కొలువుండి, కో నేలుకో! -" అని దీవనె లిచ్చి--

"కోనలో పుటకెత్తిన పడుచుకు యిదే వరం - ఏలుకునేవాడు - నాలాగే వెదుక్కుంటూ రావాలి! - వనరైన వాడికి - కనువేదురు కమ్మించే శక్తి - కన్నెల కుండేను - వయసొచ్చి, వల్లమాలినతనంవచ్చి, కాముని పున్నమనాడు - కన్నె, మనసోయి తలచుకుంటే, రాసిపెట్టినవాడు - కాలు నిలువక కదలి వచ్చేనే చినదానా-" అని మా సినదాన్ని లాలించి, సింగం దేవర - తాను మాయమౌతూ - తన రూపు కెంపు శిలమీద, తీరిచి పోయినాడయా!-

"అనాటి కీనాడు - కోనలో కులాన పుట్టిన కన్నెను నేను - నిన్న రేయి, - వెన్నెల రాంగనే, - అ వెలుగు సూసి, ఓపలేని మైకమాయె - జుంటితేనె ముంచెత్తినట్టు నిలువెల్ల తీయనాయె - మనసు సల్లని మగతాయె - సెక్కిలి మల్లెగుబురుమీద వాలిపోయె, - కానరాకుండా, నీ సేయి, సెంపలు రాపాడె - తేరి చూడంగ నా మోము, నీ చేత సిక్కిన భ్రమతలాయె - యీ సినదానికి సంబరమాయె -

సింగందేవరా! - అని ఒక్కమారనుకుంటి - రాసి పెట్టినవోణ్ణి రప్పించమంటి - రానేవచ్చేవని కాసుకుని ఉంటినయ్యా-

కాలు నిలువక, యీ కన్నె కోసంవచ్చిన సామీ, మా కులం ఏలే దేవర తోడితెచ్చిన సామీ - నిన్ను కంటకట్టేసుకున్న--"

"సాహో! సింగందేవరా!" అని ఎలుగెత్తి కుయివెట్టి, గోముగా, అ చిన్నది, - మారాజు బిడ్డను కమ్ముకున్నది--

అ చిన్నదానికూతం, కోన నాలుగు చెరగులా మార్మోగింది. భూదేవి పురుడూ పుణ్యాన పుట్టినట్లు, – చెంచులు పిక్కటిల్లుకొచ్చినారు.

వచ్చిన మూకలో, – అందరికన్నా – మరో బార ఎత్తూ, – అంతకు తగిన ఏపూ ఉన్న మానిసి, – అడుగు ముందుకు వేసి, చినవాడి నడుం పిడికిటపట్టి, – బాలాకుమారుణ్ణి అరచేత నుంచుకోంగా, – ఆ చిన్నది, ముందు పల్లిటీలు కొడుతూ దారితీయంగా, – దండు నడకసాగించి--

అలా సాగి పోగా పోగా, – ఎండపొడలేని కీకారణ్యమైన, కన్నుపొడుచుకున్నా కానరాని చీకటై – మరింత నడకసాగగా, – చీకటి కెంపుదేరగా --

ఎదర – ఏడు మర్రులు ఏకమాను కట్టిన తావున – ఏకాండంగా భగభగమంటూ సింగందేవర! – ఎన్ని నిలువు లెత్తునో, ఏకశిలగా కెంపులుదేరే రూపాన కొలువున్నాడు; ఆ దేవరను కమ్ముకుని అగ్గిశిఖ,– వేయినాలుకలుగా భగభగమంటూంది – మణులూ మాణిక్యాలూ మెరుపులు సోనకట్టినట్టు--

దేవర, పదిబారలుండంగనే పల్లటీలు కొడుతూన్న చిన్నది – తా నాగింది – దండును ఆపింది.

ఎగిసి నిలుచుని – చేతులెత్తి ఝళిపించి "సీకటికి వెలుగిచ్చే సింగందేవరా! కోటలో పండిన పైడిపండు, కొలుసుకోవచ్చింది – ఆరగించేవా – ఆదరించేవా – సెలవీయి స్వామీ –" అని వేడుకున్నదాయెను.

అరచేత, చిన్నవాణ్ణి నిలుపుకున్న గండు – చెండు నెగరేసినట్టు, చినవాణ్ణి విసరగా – అచేత – అచేత అనుతూ–చినవాడు, దేవరకు నిలివెడు దూరానికి చేరుకోంగా--

చినవాణ్ణి దేవరముంగల నిలిపి, ఎత్తి మోసిన గండడు – మలిచేతికి మెలేసిన విచ్చుకత్తితీసి – చినదానికి అందీయగా – చిన్నది, ఏమని పలికింది–!

'సింగందేవర–మారుపలకరా సినవాడా!'

సెబ్బర – నీదో, నాదో!

మన బుద్ధి – రగతంతో శుద్ధికావాలి.

నిన్నొడిసి నన్నొడుసుకోవాలి.

అడుగు ముందుకెయ్--'

మారాజు బిడ్డ – జంకూ గొంకూ లేకుండా అడుగు ముందుకు వేశాడు.

'బతుకుమీద బ్రమత లేదా!– కన్న మారాజుల కడసారి కంట సూసుకోవాలని ఆబలేదా–ఈ గండం తప్పితే కలకాలం బాగుండేనని ఊహ లేదా?'

ఆనందవర్ధనుడు, నిర్భయంగా, చిరునవ్వుతో తల ఊగించాడు.

'నీవు పుటక ఎత్తిం దెందుకు?'

'సుఖపడేందుకు.'

'బతుకే అంతమౌతూండె – సుగమేదిది?'

"నిన్ను చూస్తూ కన్ను మూయడం సుఖం కాదా ?– కోటలో పుట్టాను కోటలో పెరిగాను. చిన్ననాడు, దాదులాడించారు – యిన్నాళ్ళూ పరిచారకు లాడించారు. లోకం చూడలేదు; ఏది మంచో, ఏది చెడ్డో నాకేం తెలుసు–

మా రాజు బిడ్డనే – కాని, కాలుదీసి కాలుపెట్టేందుకన్నా – పరిచారకులమీద ఆధారపడి బ్రతికాను, అది సుఖమా?

ఏది సుఖం – ఏది దుఃఖం? – నాకు తెలియదు – ఎవరూ చెప్పలేదు--

నీ కళ్ళలోకి చూడటం సుఖం అని తెలిసింది.

నిన్ను చూడలేకపోతే – అదే దుఃఖం అని యిప్పుడు, యికముందు, అర్థం అవుతూంది.

కోరకముందే కరుణించిన దేవరను – మరోవరం అడగలేను--

ఈ జన్మకు ఈ క్షణమే సుఖం!

చాలు: బతుకంతమైతేనేం? –

తెగెయ్!–'

మారాజు బిడ్డ, ఇలా అనీ అనంగనే, ఆ చిన్నదాని చేతిలో వాలు, మెరుపల్లె మెరిసింది – రాచబిడ్డకు, కుడి చెంపను గీరగా నెత్తురు చిమ్మింది.

మరోసారి – వాలు తళుక్కుమని ఝళిపించింది – ఆ చిన్నదాని చెక్కిలి నెత్తురోడింది.

చేతనున్న వాలు, భగ భగ – మంటల్లోకి విసిరేసి – ఆ చెంపకు యీ చెంప అనించి, చిన్న దేమన్నదంటేను:

"అన్నెము పున్నెమయింది – ఆశ మారాకేసింది–"

సేవున్న తీవె సిగిరించింది–

కోనకొచ్చిన కూనా – నాపలుకు నీ గొంతు పలికింది.

రగతానికి రగతానికి సుట్టరికమయింది.

బతుకు లేకమయినాయి...

ఇంక నీ మెచ్చుకో లేమి – దేవరా!

* * *

"కంటివా – సినవోడా – సింగందేవర కీ బకితి సాలలా – యీ రకితి సాలలా – అరగింపవుదాము. ముందు

నీ పురికేవా – నన్నురకమంటవా!'

చినవాడు, పకపక నవ్వాడు.

"పుటుకతో వచ్చిన బుద్ధి మారదే చిన్నదానా– మారాజు బిడ్డను కానా, – ముందు నే నురికేను!"

అనడమే తడవుగా – కనులన్నా మూయకుండా – గగ్గురుపడకుండా – సింగమంత సత్తువతో – 'చేదుకో దేవరా!' అని బొబ్బపెట్టి – చినవాడు మంటల్లోకి ఉరికాడు.

అప్పుడు కమ్మిన మైకం – ఎన్నో యుగాలకు బలవంతాన కన్ను తెరిపించింది.

అలా, కన్ను తెరిచిన చిన్నవాడి మొగాన్ని – చిన్నదాని రెండు కళ్ళూ కావిలించుకున్నాయి.

మంట లేమాయె?

మంటలు కావవి - మాణిక్యపు తీగెలు! సింగం దేవర వెలసిన పొద్దున - ఆ సామి పాదాలకడ మొలిచినాయి. చేయెత్తి మొక్కుకుంటున్నట్టు - ఎదుగూ ఒదుగూ లేని బతుకై అలా రెపరెప - ధగధగలాడుతుంటాయి. ఉరకమని, ఆ చిన్నది అనపెట్టింది, చిన్నవాడి నిబ్బరానికి గురుతు ఎరిగేందుకట.

చినవాడిని అరచేత మోసి తెచ్చిన గండడు, ముందడుగుగా - మూక అక్కడకు చేరుకుంది. గండడు అన్నాడు కదా!-

రాస కులాన పుట్టిన మచ్చ - రగతం సిమ్మగా తుడుసుకుపోయె.

అనవాలు కానరాని కోన కొచ్చిన సినవాడా! - మా సినదానికోసం - దేవరకు నిన్ను నీవు యిచ్చుకున్నావ్ - ఈ నీడను నీ బతుక్కు దేవర ముగుదలైంది! - కూనవేలుకో!

నిన్ను కన్నోరి కంటికి దూరం కావాలి; నీవు కన్నోడు మా కంటికి సల్లన కావాలి!

అని పలికి - ఆ మూక కోనలో కలిసిపోయింది.

అనాడు కాముని పున్నమ.

ఎన్ని పున్నము లాయెనో యాదమ్మాలి యెరకమ్మాలి -- అక్కడా చిన్నవాడు - చిన్నదానిమీద మమతగా ఉండగా--

ఓ పున్నమినాడు - పసికందు కేరుమన్నాడు-

తీయమావి నీడనుంచి - తేనెతో పెంచి - పరుసవేది పట్టున - పసిమి నీ రెండలో గారాబం చేయగా - పసికందుకు బంగరు రంగు నిలిచి - పలుకరించంగా కిలకిలలాడి - చూపుకు చూపానించే చురుకొచ్చి - నేరుపొచ్చి నేవళ మొచ్చి - అలా పదిపున్నములు గడువంగా-

--పసికందు, బాలుడాయెనని, చెంచులు, సంబరాన దేవరకు బాలుణ్ణి - కంట దీవించమని - కొలుచుకుని సంబరంచేసి - పసివాణ్ణి - దేవరముంగల వదలగా--

పారాడే బాలుడు - అంతలో లేచి నిలుచుని - దేవర వంక చూసి - అడుగు యీవలకు వేసి - కన్ను వాడిమీదికి తడబడగా--

--చిన్నది, కెవ్వు మన్నది--

"తలచరాని శకునమైంది చినవాడా - నా మనసులో బెరుకు నిజమైంది. నీకు నీ అయ్యమీద బ్రమత పోలేదు. కన్న మారాజును మరచిపోలేదు. దేవరకు నిన్ని చ్చుకుని, నన్నుచ్చుకుని - లోకం మరిచావనకుంటిని - అది దబ్బర - నీ ఊహ, నీవు కన్నవాడు. కంట కట్టినాడు.

ఎల్లకాలం ఎన్నెల్లో నన్ను సూసుకుంట వనుకుంటిని-

అది నీ సేత కాలే!-

కోనకొచ్చిన సామి - సిరిదేవమ్మనే మరిచి, యీడనుండి పోదుననెనే - ఆ సామి, కోరి తెచ్చిన సినవోడా! యిన్ని పున్నము లీడను జోడుండినా, అయ్యమీద చూపు మాయలేదే! - దేవర వరమిచ్చినా నరుడు - నరుడే - పరుసవేది - సోకినా బ్రమత బ్రమతే - మనకూ,

అంతే రాత!-

ఇంక నీదారి నీదైంది సినవోడా!"- అని ఆ చిన్నది కంట ముత్యాలు రాల్చింది.

చినవాడికి నోటమాట రాంగనే—

"లేమా!" అని వాపోతూ – "యీ కలిమి కలకాలమనుకున్నాను! కలకున్న విలువలేదే – నన్ను చిన్నచూపు చూడకే – నిన్ను విడిచి బ్రతుకలేనే—" అనగా—

—"నాకు పుట్టిన బుద్ధి కాదిది సినవాడా!– కోనలో సత్తెమది. ఈడ మసలేవోరికి దేవరే తండ్రి – నీ మనసు ఆ కట్టు తప్పింది–

మనకు రుణం తీరింది.

నిన్నిడిసి బతకడం నాకు సుగమా?

కాని – దేవర సత్తెమింతే. యింక నోరెత్తరాదు.

అల్లదుగో – ఆ సుక్క నడినెత్తికి రాంగనే – నీ వీడ నుండవు.

నీ కోటలో ఉండేవు.

నే నేమౌత నంటివా – పండు పండిన అరటిమాను నరుడైతే నరుకుతడు – నారాయుడు, ములకెత్తిస్తడు—

కోనలో కనుతెరచిన బాలాకుమారుడికి తోడయే కన్నె – యీడనే పుట్టి పెరగాలి.

నాకు తోడుగా బుట్టినవోడు – నా అన్న తమ్ముడు – యీడకు కూతందని దూరాన సిలకలకోనలో గూడెం ఏలుతుండడు – మా అన్న యింటకట్టిన ఊగూగులో అడకూతురు 'కేరు' మనంగనే దేవరకు మొక్కులిచ్చి మనబిడ్డను నీకాడకంపేను. సాకాలి నీవు. ఈడ సినదానికి వయసొచ్చిన పున్నమికి – మన బాలుడికి కానరాని మరులెత్తి మరలి వచ్చేను. రాంగనే దేవరకన్నెదర, సినదాన్ని తానేలుకోంగా – మన బాలుడు ఉగ్గు తాగినచోట – పసికందు కేరింత లాడగా – అప్పుడు, – నిన్ను నేను తలుచుకుంట – కలుసుకుంట–

ఆ గడియకు కాసుకునుందాం సినవాడా!–

కోటకు జేరంగనే కోనేడమన్నదని ఆరాతీసేవు!

అంతుసిక్కదు.

దూరానుంటి మనుకోకు. కంటనీరెట్టకు. కాసుకుంటాను సినవాడా!—" అన్నది.

చినవాడి కనులు మసకలు కమ్మి – కనులు తెరిపినిపడంగా – తాను ఎక్కడ ఉన్నాడు – ఆనాడు నిదురలేక – నిదురలేచిన పానుపుమీద!

* * * *

మహారాజు ఆనందవర్ధనుడు కోటకు తిరిగి చేరుకోంగనే మొదట కంట జూచింది భద్రుణ్ణి. యింతకాలమేమైనావని అడుగలేదు – ఆనాడు మాయమై, యీనాడు సాక్షాత్కరించినందుకు ఆశ్చర్యపడలేదు. ఆ ముదుసలి–

"నాయనగా రెక్కడ?" అన్నాడు ఆనందవర్ధనుడు.

"ఏదో కీకారణ్యంలో తపస్సులో ఉన్నారు."

"ఉన్నతావు తెలుసునా?"

"తెలియరాదని కట్టడిచేశాడు మహారాజు."

"కారణం—"

"నీకు తెలియాలి, దైవానికి తెలియాలి!"

"ఔను, దైవానికే తెలియాలి."

తన కథ భద్రుడికి చెప్పాడు ఆనందవర్ధనుడు; తప్పనిసరిగా సింహాసనం ఎక్కాడు; కాని, – రాజ్యం తాను చేయలేదు: ధర్మం నాలుగుపాదాలమీద తనంతట తాను నడుస్తూంది. రాజ్యంలో ఆర్తులెవరూ లేరు: మహారాజు తప్ప:

ఎప్పుడూ, పరధ్యానంగా, – ఉండేవాడు కాని, – పరాకన్నది లేదు: చెక్కిలిమీది గేరను తడుముకుంటూ తలపోసుకుంటూ ఉండేవాడు.

అలా ఉండగా ఉండగా, – పున్నములు గడవంగా – కాముని పున్నమి–ముమ్మారు గడచిరాంగా,–

ఆ నిదురోయే మారాజుపక్కను బాలుడు కేరింతలాడగా – ఆ బాలుణ్ణి – తా నెత్తి పెంచినాడు భద్రుడు.

* * *

"భద్రా! మన కిక ఒంటరితనం తప్పదు" అని మహారాజు అనంగనే భద్రుడు విచారించాడు, సంతోషించాడు. మహారాజు వెనువెంట తానూ చిరంజీవి మందిరానికి తరలిపోయినాడు.

చిరంజీవి నరకేసరి – కదలితే అందాలు వేయిందాలుగా మెరిసే రూపసి, – తానైన పదింపదిగ కంట జూస్తే దృష్టి తగులునేమో, – అని, కనుచాటుచేసి పెంచిన బాలుడు, – ఎండకన్నెరుగని బాలాకుమారుడు. లేమ కన్నవాడు, – తన ఒంటరితనానికి తరణోపాయమైనవాడు –

తండ్రిని చూసి, నమస్కరించడం చేతకాక, అలవాటులేక కౌగలించుకున్నాడు.

తండ్రీ – కుమారుడూ ఒకరినొకరు తనివితీరా, చూసుకున్నారు.

"ఏమయా నాన్నా!––"

"తీరు తెన్నూ, తెలియని ఆవేదన నాన్నా!––"

"అనగా?"

"అర్థంకాని ఆనందం–"

"మంచిదే – నాయనా, నీకు అర్థంకానిది – నాకు అర్థం అయింది–నీకు యీ కోటలో నిలువ మనసు లేకుండా ఉంది కాదూ––"

"అనిపిస్తూంది – కాని అలా అని చెప్పలేను––"

"చెప్పనక్కరలేదు – నేను చెప్పినట్టు విను. నీవు యీ కోటలో ఉండనక్కరలేదు – విడిచి పోవచ్చును––"

"మనస్ఫూర్తిగానే అంటున్నారా–––?"

"ప్రశ్నిస్తున్నది నీవేనా?––"

'నే–నే!'

––! "నేనే" అని పలికిందెవరు? – లేమ!

మహారాజు మౌనంగా మ్రాన్పడి – కరడుకట్టిన చిరునవ్వై నిలుచున్నాడు – 'లేమా! కన్నవాణ్ణి చూసి, నన్ను మరచేవుసుమా! క్షణం యుగమౌతుందని గురుతుంచుకో' అని మనసులో పలవరించాడు––

కుమార కేసరి – నిదుర మేల్కొనినట్లు తెప్పరిల్లి తండ్రికి నమస్కారంచేసి, – అడుగు ముందుకు వేశాడు.

భద్రుడి మొగంలోకి నవ్వి – తా–తా–అన్నాడు.

మహారాజు కన్ను మసకవేసింది. భద్రుడికి లోకం కనుపడలేదు.

అనాటికి మరునాడు, కాదు, ఏనాడో ఎవరి కెరుక ––

దూరదూరపు రాజ్యాలనుంచి దూతలొచ్చినారు—

కుమారుడికి కన్నెనిచ్చేనని ఒకరాజు; వియ్యానికి సమ్మతించకపోతే, – విరుచుకుపడి, పరగణాను నాశనంచేసేనని మరొకరాజు, వర్తమానం పంపినారు.

మహారాజు నవ్వి – "వియ్యమందేందుకు నేను కాను – సింగం దేవర. ఆ సామికి వర్తమానం పంపించండి–" అని బదులు పలికి పంపివేసి, – రాజ్యాన్ని ప్రజలకు అప్పగించి – కోటను, నిలువ నీడలేనివారి కిచ్చి, – నిలువ ఉన్న విలువలేని మణిమాణిక్యాలు – ఘంటాపథంలో రాసులు పోయించి – తనకు తాను మిగిలి – భద్రుడొక్కడూ వెంట రా–లాగిలీతీరాన ఉన్న ఉద్యానవనంలో తానానాడు నిలుచున్న మల్లెపట్టున ఉనికి ఏర్పరచుకుని, – పవలు ఒడలెరుగక, – రాత్రి నిదురలేక, – ఎన్నోపున్నములుండగా –

ఆ రేయి కాముని పున్నమి.

కారు కమ్మింది వెన్నెల – కనుమేరకు అందని దూరాన, గగనాన బంగరు రంగు తేరింది – ఆ రంగు మొయిలల్లే తేలుకుంటూ ముంచుకు వస్తూంది – గాలాడకపోయినా తీవెలు కదలినాయి.

వసంతవేళ కాకపోయినా కోయిల కూసింది.

పసికందు కేరింత – మనసుకు వినిపించింది.

లేమ – నవ్వింది.

మహారాజు ఆనందవర్ధనుడు – నవ్వులో కలసిపోయినాడు.

నిదుర మానుకున్న భద్రుడికి ఆ రేయి వల్లమాలిన నిదురపట్టింది.

ఉలికిపడి – మెలకువరాగా – ఏడీ మహారాజు–?

ఆకాశంలో జేగురు కమ్మింది. ఓ చుక్కను మరో చుక్క ఒరుసుకుంది – తెలిపోతూన్న మొయిలు సింగమల్లే జటలు విదిలించింది.

భద్రుడు – సింగందేవరను తలచి చేయెత్తి మొక్కి. 'సత్తెం అంటే నీదే దేవరా!' – అని – గొణుక్కుంటూ మారాజు ఎల్లవేళలా కూర్చునేపట్టున దోసెడు జాజులు చల్లాడు. 'మరల రానక్కరలేదు – కాముని పున్నమి – వచ్చినా, మా కక్కరలేదు. కోనలో వెలుగు కోవెలో ఉండనీ–' అని కొలుచుకున్నాడు.

★ ★ ★